

ГАЛЯ МАЗУРЕНКО

ПОРОГИ

ЛОНДОН 1960

Того ж автора

Видані:

Вогні

Стежки

Самоцвіти

Кілька пісень покладено на музику
композитором Ф. Євсевським

Готується до друку повість з визвольної
боротьби 20 років. «Не той Козак, хто
поборов, а хто вивернеться».

Видавництво «Дніпрові Пороги»

11 Belsize Square, London, N.W.3

Printed By

Mono Press Co., 20 London Street, London, W.2

ВІЙНА

I

Хіба не тим кінчавсяй кожний цикл культури
Що на вулкані, за низеньким муром
Учені закладали книгозбірню?
Спиняти лаву спосіб самий вірний!
Проте, коли кінчався певний цикл культури
Палали довго в темряві аа муром
Руїни книгозбірні.
Шукали скарбів варвари й венеру
Швець, віднайшовши, ставив коло хати.
Який то камінь! Шкіру мняти й терти
Не можна ліпшого бажати!
А син його, чи внук,- і почалося чудо!
(Єретика палили, як звичайно!)
...Книжки віднайдені читав по буднях
А працю марнував, а то і лявав.

Нитки гріха та сяйво чисте
У неразплутаному вузлі.
Життя нанизус намисто
І чарівливе тай безглузде!
Там, де шукає ніжнв святість
Сміється гріх лукаво з неба
І де, здавалося б, не треба,
Шляхи святих зміняться часто!
Хіба задумана ікона
Десь переплутала молитву?
Бо грішник тужить по Мадонні
І все не може не грішити!
Він на запитання Мадонни
Тай на докір її, уперто
Зітхає й каже, мов поет той:
«Я не зустрівув непреклонну.»

Ще вчора наказала собі тверло:
« Не пишу віршів...і досить і годі!
Прощай, мій друже, тихий, щиросердий!
Тепер поезія не в моді.
Та призабувши мудрі ті поради,
Не піддаватися, не думать і не мріять,
Знова засвічую вночі лямпаду
І вірую й молюсь і пісня зріє.

Душа людини.

Чого прийшла? На що мені вона?
Мов сум нечуваний та мрія чарівна
Про видуману душу, про твою.
Любили так, як я Тебе люблю
Любили так, до смерті, до загишу
В Бастилії, за день до гільтотни.

Ой бреду, бреду по доріжках,
Там, де дзвоник фіялковий, де чмелі.
Де ожина кучерява й мак
Лущить баба на старім дворі.
Далі від гукань тих навісних,
Від шоссе. Тут ліс, мов сніг мур.
Натовчу на хліб собі часник.
Чи зликаю тим нечистих? Чур,
Там у небі навісна оса
Так гуде, що хилиться трава!
Чуєш? Чуєш? Падас роса
І земля лежить, мов нежива.

Чи не краще латать черевики?
Обточувати скло?
Або, мов бродяга дикий,
Розкладати в ліску вогонь?
Лаотзе читати... який лінивий!
Бездіяльний по божеськи він!

Зацвітуть і ліси і шиви,
Прилетить весняний херувим.....
Що здавалось важливим, великим,
Розтане, мов дід сніговий
І діти з веселим криком
Побіжать по траві.

Тяжко думною стопою,
Мов не хочуть, думи йдуть...
І за тугою такою,
Що приходить все весною,
Все весною в водокруть.
І за думою моєю,
Я долину над землею
І замовлю заговором,
Мертве серце закопаю
В полі темнім, в полі чорнім.
Так... і серця вже немає.
Ні, не вмрло моє серце,
Тільки спить, мов лицар в чарах
І чекає чи не б'ється
За горами, за долами,
Чи не встало невимовне,
І на світ благословило.

Натхнення.

Недвижне, крижане обличчя,
мов заморожене, мов маска,
Хова вогонь. Здається вічність
В тім полум'ї й вона погасне!
І ледяна, страшна стихія
Всю ніч палає. На зорі
Дух відлетить у буревіях,
У вогненних вихрах горить.
Вже день. Ти сам.О, бідна жертва!
На всіх людей наводить сплін
Запоморочена та мертва

Твоя порфірородна тінь!
І зовсім став би ти безгрішний!
Що називається,- кришталений!
Коли б не ніч, коли б не вірші,
Коли б не мрії... і так далі!

Очами темними, гарячими, блискучими
Шукає гріх і не знаходить...
Щастя,
Правдиву радість знає тільки мученик
В старих, розірваних,
Перезабутих
Святцях.

О, не питай, ой залиши...
І ти, й вони, і всі ми люди...
Дивись як рибою кишить
Ставочок! І тобі не чудно?
Послухай, як дзвенить оса,
Що тільки народилась вчора.
А там десь дзенькнула роса
За невисоким косогором.
Коли вмиремо,- піде душа
На Суд Страшний,- душа народів...
Яка окрадена душа,
Яка засліплена та горда!

Признання.

Слова його порушили мовчання.
І неспокій і жах охоплює мене!
Як гірко мститиме за це признання,
За те, що не мовчав, що зрадив сам себе.
І серед ворогів із посміхом злослівним,
Соромлячись, він засміє святе
І проклене свій сон безглуздо, гнівно
За те що не мовчав, що зрадив сам себе.

Про дружбу кажеш? Чи не дивно? Завтра,
Коли гвіздки вбиватимуть в розп'ятих.
Злякаєшся та й тричі відречешся ти.
Дай помолитися за них. Дай відійти...
Закрито правду. Де вона, хто знає?
«Не вбий, не проклинай, люби живе.
Хто взяв меч,- чи той не загине?»
А чи не гине,... хто хреста бере?

Рости, березонько біленька,
Серед туманів , на весні.
Ти бачиш більше там, у сні,
Ніж ми. Рости собі тихенько.
Хотілося б мені далеко
Піти долинами туди,
Де барви розлилися крепом
І затягнули могилки.
І мучеників юних, вбитих
Барвінком синім завітчать.
Серед березок довговітих
Вони без імени лежать.

Там козак у полі спить
замріяний...
Очі не закрив.
Хіба не спиться?
Він вітрами сивими
Завіяний
І повзе мурашка
По зіниці.

Говорять, ніби то души нема.
Мені ж все віриться, що ти між зір була
І там заснула, впала і сама
Тепер не знаєш, де колись жила.
І все сумуєш тут і на землі
Тебе замучили. Невесело тобі.

Ой, тільки в лісі гарно на весні.

Де не прокинулись і не шумлять дуби
І все ввижається тобі, що в далені
Покликав голос чийсь, чи не пора?
В очах чужих шукаєш ти вогнів
Високих і ясних, як на зірках.
В очах земних отих снів землі
Ненависть стигне та зміється жак.
Ні, не цурайся їх, вони брати твої
І перед нами темний, довгий шлях.

Ізвідки та прийшла душа?
Непізнавальна? Несвидима?
Нехай теологи рішать.
Хай атеїсти б'ються з ними.
Я відчуваю тільки як
Ту легко вбити душу! Лячно
Коли задушиться земля,
А люди цього не побачать...
І перестане хліб родить.
Погаснуть в небі Божі ризи
І ти, мій ближній, будеш ти
Шукати душу ту запізно.

Життя мине й надійде тихий жаль,
Безмірний сором за життя прожите.
З очей незрячих опадє емаль.
Тай хто гадав, що душу
Можна вбити?
А що, коли кінець, а все не край?
А що, коли ти вернешся до дому?
І смерть, таємно відчинивши Рай,
Замкне уста, щоб не сказав нікому?

Бабуся.

Усміх сяє ніжний та ласкавий.
На дивані ти, моя старенька.
Десь далеко твій і внук і праннук.

Пада за вікном сніжок легенько.
Він ляга на їх страшні дороги,
На дітей, закручених в солому.
На гарбу та на відмерзлі ноги
Втікачів голодних та бездомних.
Ручкою непевною у зморшках
Ти голубиш не свою дитину:
«Ось тобі принесла цукру трошки!»
І сміються очі добрі, сині.
Скоро будуть квіти. Білим пухом,
Ніби сльивою голівки засяють.
Переплутають тебе із ними.
Коли підені їх збирати лугом...
От розквітнуть квіти білим снігом,
Вкривають стел, дорогу срібносяйну,
Де розуті змерзлі, не добігли,
Кликали і не діждали Бога.

Райдуга та Веселка.

У небі Рай- дуга кривава
Затьмила соняшну веселку
І хмару сунуло, мов лаву.
А хрест ще сяяв на костелі.
Тут вершник в райдужній одежі
Махнув мечем і тіль безмовна,
Холодна, мстива тіль пожежні
Згасила світло веселкове.
І всі послуло... тільки нічка
Легенько бігла через поле
Та в келії тремтіла свічка.
Чернець записував:
«Був голод
І мор і війни і вигнання.»
Подумав і закреслив, (чудно,
Як серце ние),краще:
«В Канні
Весілля освятилось Чудом...»

Ніч прислухалась, пригорнулась
До рук ченця.

-«Радів Учитель,
Сміялись гости...»

Ніч зітхнула,-
Як гарно мріяти... радити...
У тиші дзвони загуділи.
Упав на стіл чернець убогий.
З косою ніч пішла несміло
І не дивилась на дорогу.

«Кипи, кипи, казаночку,
Гості їдуть до лісочку!»
Казаночек закипає,
Хтось до хати під'їзджас.
Не рогатий, а вусатий
Нишком грюкає до хати.

Стука, грюкає: «Бабусю!
Відчиняй- но!» - «Таж боюся
І стара я й не моторна,
Грошей бісма, хата чорна!
Щур тобі!» Ввійшли салдати:
«Де те наше зілля, мати!»
«Кипи, кипи, казаночку!
Чи від пристріту, синочку?»
Тай зомліла.... не салдати,
Бідні збігці коло хати.
Почорніло чорне поле,
Стільки їх і босі й голі!
«Мати! Мати!» - «Щож вам дати?»
-«Мати, мати, де тікати?»
Постріл, постріл по лісочку,
Кипи, кипи казаночку!»

«Не я воду посолила,
Не я крупку заварила.

Повік полем вам ходити,
Та гріхів не відмолити,
Будуть квіти червоніти
На кістках на ваших, діти!

І псма на світі зілля...»
-«Гей, так вип'ємо з похмілля!
Чи хреститись, чи молитись,
Чи до знахорки проситись!»
Засміялось в чорнім полі:
«Де ти бродиш, моя доле?»
Зашуміло, покотилось
І не знати де поділось...

Вуста страждальні. Сині, сині, очі.
Женуть Тебе тай вічно будуть гнати.
І радісно і серце ледь тріпоче.
Як досі не могла Тебе пізнати?
А Ти, невловний, грів, голубив, кликав,
В очах людей зорів огнем могутнім.
Коли здавалося, вони великі...
Ті бідні люди.

Кожне серце зранене навіки
І не знайдеш очей сухих.
Тяжко зраня розкрити повіки
І незрозумілий став сміх.
І в розмові порожній натяки
І тиша в мовчанні страшна.
Заговориш і слів забракне.
Заридаєш і сліз нема.

Ось, ми ховаємо по черзі
Тих, що не вмiли поллобити.
Яка посмішка на замерзлих,
Засніжених обличчях спить.
Чужий, чи свій не заговоре.
Зігнулась мати,- все своя!
І спільне, невимовне горе
В собі затаює земля.

Не треба співчуття,
Мняких,
Блакитних снів ізніженої туги.

Зрадливих мрій,
Оманно золотих!
Ти вільний, сам...
І бережися друга.

Поет і дівчина.

Ти прокидаси ся ясна та молода!
Як на весні шумлять казкові сили!
Шукаш вогниці по болотах
І ловиш їх жагуче та невміло.
А я ховаюсь в тиші самотна.
Ніхто не прийде, не закрис книжки.
Ти будеш жити,- я творить. Чудна,
Страшна та сила, сила дивовижна!
Сумую в самоті, клену життя!
Змагаюсь з чарами. Що з того?
Пісні, мов сирини, летять, летять
І прагнуть влади й більш нічого!
Засміяна ти кинеш твої сни,
Так, мов Офелія, погаснеш невідома,
Я ж на поталу ті мої пісні,
Ні за що не віддам нікому!

І світла не було й часу і в тайні,
У темряві застигла Божа туга
І час почався словом срібносяйним:
«Хай буде!» І любов шукала друга.
Самітність досконалого розсипало світами
На безліч сотворінь недосконалих, вільних
І перед кожним раздоріжжя й камінь:
Іти наліво, просто,- воля вільна.
В болочій тузі народилось СЛОВО
Безгрішне, змучене до нетривких, до грішних:
«Люби ти ворога, немов себе самого...
Вони не відають, що чинять.» Безутішне,
Жахливе слово зрадженого друга.
А там, в безодні, шепотіння лоте:

«Чом не примусив їх? Чому тернів наругу!
На що їм воля, смертним, каламутним?
Пів тваринам, пів духам,- рабство щастя!»
... А Божий Дух все віс над землею
І серце пада і не хоче впасти,
Придушене свободою своєю.

Як моторошно... Тяжко зберегти
Себе, свій світ і заповіді Божі.
Їх треба видумати,- тих, що любиш ти,
Таких людей, що серцю найдорожчі!
А відьма вночі викрадає душі
У мертвих і дає їх живим.
Як тілу живому з мертвою душею душно!
Як тяжко в могилі лежати душі живій!

Колись то співала, раділа,сміялась,
Тепер тільки дивиться муза моя.
І тільки спочину шукає несміло.
.....Хай здійсниться воля Твоя!
Каміння над річкою мохом сріблястим
Загорнене спить в синьоті голубій.
І сплять будяки попелясті.
Тут, Боже, спокійно Тобі!
Куняє, не плеще тихесенько хвиля,
Мов молиться, в озері снить і стоїть.
Хіба хто воює? Хіба кому мало?
А серце так ние, так тяжко болить!

Гуртом не вмію. Ні, сама собі
Збиратиму Евшан зілля, чебрець.
Там, де нашкрывав в лісі заповіт,
Чи вирізав хреста святий чернець.
Прихильників моїх, не друзів,- тих нема,
Юрба цькуватиме і замовчатъ вони.
Брехня потягне з нор, немов туман
Дусити пісно й знеславляти сні.

Жила я довго й молитов не знала.

А хтось то плакав й шепотів за мене
Тихенько: Цур!»
За лихом лихо доля посилала...
І, мов листочок гнало нас по світі.
Вже кажу -цур! і ввечері я бачу домового,
Що з Краю вийшов і моливсь за дім наш,
Коли ми спали,- цур!

Чи не грибочок у лісі...
Сам собі в лісі темнім під листям?
А під землею грибниця
Сині нитки розпустила
Виріс грибок і боїться
І самітний і безсилий.
В чорних глибинах, там мати
Ніжна, спокійна, безмовна.
Нащо покинув він хату?
Цить. Це не довго.

Потяг минає будинки.
Вітер кружляє листки.
Потяг імчить без зупинки
Через тунелі й містки.
Ранок фіялково - блакитний:
Думка осіння землі...
Ніби прозора молитва
Ранок засяяв в імлі.
Грюкають мирно колеса,
Потяг, мій потяг летить
Просто, безхитросно,
В соняшну жовтоблакить.

Ти ніби то вчора прийшов,
А може пів віку минуло?
Ми знову одну із розмов
Зачнемо,- її не забули!
Вживаючи запіобки
Слова ті самі, що колись то
Про те, що голубили ми,

Згадаємо: «Є хіба дійсність?
Чи дійсність не відблиск ідей?
Й лише відзеркалос Правду?
Отак як мінливий Протей?»
Повторюю думку прадавно...
У відповідь,- грім від стільця
В руці твоїй! Нащо ламати?
«Де зшиток! Давай олівця!»
Сміються твій батько та мати.
О, скільки було в нас розмов!
Горів і палав ти-, сам мрія!
Ти, ніби то вчора прийшов,
І сон, ніби правду навів!

У тумані рум'яна зоря.
Город мертвий життя дожива.
Дожида, дожида, дожида,
Чи заб'є, чи підпалить снаряд.
По ночах дикий галас сирен
Завмиратиме криком безумним
І той крик божевільний зітре,
-чим пишалась безсила культура.

Так далі жити не могли...
У кожній книжці дикий рознач,
Війни чекали й знали ми,
Що зупинились на порозі.
Нудьга, зневірря, глухота
До згуків таємничо - темних,
До тихих закликів таємних
І вічно відповідь не та.
Олександрійська книгозбірня
Набита фразами й пуста,-
Усюди відповідь ота.

Все місто в паниці і ждуть і ждуть...
І в небі літаки гудуть,
А сила дика ближче, ближче.
От, вона,- помста! От безлике,

Бездушне, гнівне, стоязике...
А мати, бідна тая мати,
Чи перехрестить, ляже спати,
Приспить дитину, щоб не знало?
Аби невинно не страждало?

Поки не пізно, треба щось робити.
Як мир знайти? Хіба хто знає?
Піп творить, збожеволівши молитву,
Щоб всі загинули. Від краю і до краю,
Куди не глянь, все неживе від жаху.
Син проклинає батька. Батько - сина.
А фронт все близиться. Ось, ось снаряд бабахне
Всі будуть різати без жалю, без упину.

Усі вони, всі в тій заверюсі.
Ніхто нікому не простить нічого.
А коли хто впав, коли спіткнувся,
Той не зведеться більше на ноги.
А часто серце от - от розірветься,
Так шкода їх усіх: і тих і других!
І цього малого, що там сміється
І на вікні, в трамваї малює смуги.
Виводить коників пальчиком мокрим,
Дати б яблука? Де його взяти?
Невже і над ним лотуватимуть, поки,
Поки не збожеволіє мати?

І мучуся й сама не знаю,-
А може грішниця, питаю,
Що я дітей на світ зродила?
Що я їх гаряче любила?
Не дала вмерти їм? А та,
Не раз приходила за ними,
Така тривожна і смутна
І шепотіла все: пора!
Нехай не мучаться, загинуть...

У чім ходили, утекли із міста.

Хлопья трьохлітнє мерзло у вагоні.
Обдерті, втомлені... в них зісталися
Надія може та жахливий спомин.
Нема їм захисту. Нема землі,
Яка б всміхалася замученим. В огні
Навколо села. Гола, чорна
Страшна рілля. Хлоп'ятко кучеряве,
Й того не милував безлисий ворог.
Та хто ж він, той кошмар? Усіх розчавить?
І не розсиплється? Не сотвориться чудо?
Прокінїться! Ми ж люди! Браття! Люди!

Говорять, що виводять на цвинтар
І звідти не вертаються люди.
Так легко кожному згинути
Там, тут, усюди...
Я руками брала каміння,
І здавалось,- воно тепліше,
Ніж руки, ніж серце грішше,
Ніж ніч ота темна, осіння.
А кажуть, і- небо плаче,
Там далеко, де б'ються, гинуть
І миші тікають лячно,
Тікають з тої країни.

Зібрались у господі селяни.
Кажуть,- добрі люди у цім селі.
Де ж воно? Де те безлике? Погане?
Чи його нема на землі?
Про нього пишуть. Десь за горою
Воно лугує, свище, женє.
Людей мордує та хвилею злою
Змітає щастя маленьке, дрібне.
Ні, воно не за горою. Воно тут в господі.
Натякни! Збуди тільки. Враз
В кожнім серці гнів дикий, голодний!
Той гнів незабутих образ!
Очі зробляться вовчі, хижі... «Браття!»
Те слово. Скажи, спробуй і тебе

Он той вусатий, що п'є завзято
Кухликом з пивом від серця лупне.

Місія

Із Євангелєм в пралісі йшов,
Проповідував чорним у лісі
І шукав і шукав і знайшов...
А за ним не змія простяглася,-
Довгорука, страшна, довгописа -,
Біла раса...
З жахом негри на нього гляділи
І питали: « Твій Бог, твій Христос був...
Білий?»
Шепотіли чорняві дівчата:
« В нас забрали, забили миліх!»
І понуро зітхала мати:
«Я не хочу дитини мати».

Куди ведеш нас, Господи? Куди?
Рятуй, спаси від злих немилосердних!
Дай поховати рідних, молодих
У землю від морозу тверду.
Дай їх оплакати, бо вже немає сліз...
В сухих повіках біль, не бачать очі.
По образу Твоєму зліплени, дивись,
А на який ми здібні злочин!

Сон коло печи бродить...
Сон,- а на смерть схожий!
І нема, як загинув в воду,
Хлопець гарний, пригожий.
Не розкажуть лихі кошмари,
Що там діялось в темних нетрях.
Чи він мучився довго, чи парою
Розійшлося тіло поета?

Сон.

Він руку взяв тоді мою

Із сміхом бісовським сказавши:
« Тебе забити, ще я не заб'ю... »
І я прокинулась. Вся хата наша
Счорніла попідом і мати тай дитину
Мою пошматували. Це був сон?
Чи дійсно мордували їх, невинних?
І я поклала на лице долонь
Тай закричала... неможливо!
Вам треба сміху. Я їй не плачу. Дивно.....

Обличчя кам'яніє. Гасне усміх
І жаль холодний і страшна розпуста
Крадеться вуличками. Тихо. Пусто...
Туман, мов кров, все гусне, гусне
І вже чорніє трупом. Страшно.
Чи мусить правда бути? Чи не треба?
Чи їсти, пити і не думати краще,
Поки живеш, їси, про мертве небо?

Мати.

Серце зевмірає. Серцю душно.
Йдуть вони... тікай, тікай хто може!
А дитина :« Мамо, нас задушать?»
Мати: «Цить, дитино, спи! Рятуй нас, Боже!»
Знов дитина:« Мамо, страшно жити!
Хто вони? Тай що ми їм зробили?
За що то один одного душать?»
Де тікати? Хіба за ту могилу?
-«Цить, маленька, знаєш, правда блисне,
Мученики вірять і конають...
А коли, коли їх вже немає,
То мучителі їх заступають місто.» -
- « А в яку ти правду, мамо, віриш?»
Ліс. Рівчак. Де стежечка поділась?
-« Цить, яка б не оберталась звірем.
Мабуть в ту, яка не народилась...
Цить, дитинко, втечемо, не бійся!»

Та куди? До кого? Як тікати?
І присіла тихо на узліссі
Всюди кривджена і всюди гнана мати.

Мовчи. Ховайся. Чи думки ховати?
Згадай вікно, де друг стояв недавно...
А потім пляму крові, тінь салдата.
Ганебну тінь над тілом славним.
Згадай, як вивезли безвладне інше тіло,
Напів живе. Як він любив Україну!
Чого рука від страху заніміла?
Нема живих? Щож... друзі будуть тіні.

... Друг до мене прийшов, мій учитель старий
З розбитою головою, кров на губах.
Він нічого мені не казав, не дарив,
А я думала,- що таке страх?
І по звичці шукаю коректи. Нема...
Що скажу? Все боялась богів чужих?
Не писала, не думала. Собі сама
Катом стала не кращим від них?
Це неправда. Ніхто не прийшов. Ніхто.
Тільки спогад про тих, що в тюрмі.
Хто не сміє творити. Їм все одно
Чи горить у камині, чи ні.
З розбитою головою, кров на губах,
Так лежав на тротуарі він...
Що ж, за працю! Перо, папір в руках,
А коректу виправить тінь.

Горе росте, росте край рани
І безодня корінці сушить.
А воно все тягнеться, квітне
Травкою край провалля.
Може вернеться милий, привітний?
Він прохав, щоб чекала...
Може вернеться милий з неволі
Здоровий, живий, незабитий?
А може вимолиш долю,
Коли довго її молити?

І ми пішли полями та горбками.
Бліденький хлопчик й дівчинка зо мною.
Старенькій бабці в латаній свитині
Я виплакала свос горс.
Ми говорили, ніби сестри рідні
З якоюсь жінкою в хатині кривобокій.
А син її все слухав, слухав. Бідний!
І він також з синьцями під очима!
І він також, той хлопчик сипьоокій...
І кожна жінка, де б не говорила,
Зо мною плакала і думала про себе
Єдину думу, ту свою єдину!
Рилля припишкла і притихло небо.

Мов діти, кози бігли за підпаском,
А він їв яблука тай весело сміявся.
Кіт у чоботях (як казала казка),
Зняв чоботи й за мишами ганявся.
Мій хлопчик ліг край стежки відпочити
І я сиділа й думала як, вчора
Дідусь зігхав: «Що Бог? Не знаю Бога!
В людину вірю, є вони на світі,
Хороші люди!», Може так і добре?
Нехай не вірить, тільки б ці привітні,
Ласкаві очі в дідуся зоріли
І Бог приходив молоко з ним пити,
Те, козяче, і сам в старого вірив.

В болоті, де дикі міязми,
Де чорна, прогіркла земля,
В болоті, що кличуть війною,
Я квіти чудні зірвала.
Отам, де народів народи
Не знають, не хочуть і знать,
Де сильні вмирають гордо...
А можна б не вмирать!
Де ніжність, любов,- прокляття,
Де приязнь, де слово,- прости-
Не сміє навчати мати,

Там вирости квіти чудні.
Отам, де вкраїнець для польки
Малі черевички украв,
Щоб хлопчика мати вдягнула,
Як гнали її в концетрак.
А пастор в селі, коло фронту,
В порожнім німецькім селі
Тій польці сказав: «Моя доно,
Сховайся, аж прийдуть твої...»

Шумавський пророк.

Блукали ми серед шумавських сосен.
На ніч до пустки, там де кіт- воркіт
Ввійшли до незачинених воріт
З клунками на спині, обдерті, босі.
Бродили ми серед задумних сосен,
Там, де пастух пророк, або дурний,
Корів згоняв у холодок хрусткий
І, той, хто в лісі, біг з ним безголосий.
Ми смажили лисички та грибки
Такі самі, як він збірає любив
В часи прадавні. Двісті літ минуло!
Збулося, що казав: села нсма,
Людей нема, мов знищила чума.
І тільки кіт у хаті, .
Ми та в'язочка цибулі.

Гоголь.

Гоголь сидів перед згаслим каміном,
Ворушачи чорні листи манускриптів.
Мов кажани тіни по стінах
Тікали від свічки. Тіни і тільки...
І в ритмах холодних чудне божевілля,
Дух гордості, суму і відчай безкраю
Імчали над серцем поета безсилим

Потоком невинним, чудним водограєм.
Із попілу вгору портрет за портретом
Жахливих, покривджених душ підіймались,
І кашляв Білінський і ляв поета,
І чувся регіт безодні і галас.
«Поетом не будь!»- батоги ніби свищать.
-«Поетом не будь! Хай живе громадянин!»
І Гоголь схилився все нижче і нижче
І Гоголь сміявся й нічого не тямив...

Мовчу. Вже не підняти вій.
Тяжка ненависть, ніби друг,
Шепоче: «Бачиш? Чуєш?... Мрій,
Не клич любов. Я вічна. Я не вмру.
Всесила пристрасть темна та німа,
Я лину там, де сил простить нема.»

Вигуки, бренькання, галас...
Чому насуплюєш брови?
Треба, щоб тяжко писалось,
Треба виводити кровю,
Та не чужою,- своєю!
Не запозичним словом.
Треба любити любовію,
Так, щоб і вмерти за неї.

Мені ще золота рибка
У морі синьому ворожить
І краю ворожбі не видно
І зупинить її неможна.
Домовики в кутах веселих,
Чого ж мені іще,- гадаю?
Чого ж та баба ліжко стелить?
Хіба я серця вже не маю?
Хіба воно холодне й мертво
Лягло навіки спочивати?
А баба та з обличчям смерти,
Його приспала й вийшла з хати?

Був тихий край праматери Деметри...
Не бив мисливець звіря до ноги.
В святкових убраннях жерці - поети
Молилися та славили богів.
І ось, не знати звідки, горда й славна
Ввірвалась молодців дружина непокійна,
І культ Деметри згинув безнадійно.
Цікава лялька, чи рабиня темна,
З часів Гомера і до наших днів,
Мовчала жінка по сумних гаремах...
Донька Деметри мріяла без слів.
А вольниця жорстока та зловісна
Пісні співала, билась за красунь
І відьм палала, втомлена від пісні,
А щастя зникло і підкрався сум.
І ті, що знали тайни трав цілочих,
Мистецтва жити чародійні ліки,
Ті знахорки загинули в огнях палочих,
Серед посмішок самолюбно диких.
Був тихий Рай, забутий край Деметри.
Він вернеться, або загине світ
Від мук самотності, без щастя, без поетів,
Без заповіту матери Землі.

Спіраль.

Жорстокий памя'ятник історія. Критично
Підслухав і виводить богомаз,
Що затаїла неповторна вічність
І пророкує він... бо раз у раз
Спіраллю в'ється шлях. Середньовіччя
І містика і суевірря жах,
Колись залишені, тепер мигають ближче,
Ближче, ніж Ренесансу стяг...
А Ренесанс мина в карікатурнім
Своім закінченні. Чи вернеться колись?
Мов фенікс з попелу, сміючий та безжурний
В піснях поетів, скаже: «Звселись?»

А поки стомлений, зневірений та щирий
Перо відкладає задумано Паскаль.
Він стільки бачив, стільки перевірів
І залишивсь йому незнання жаль.
Іще поцілює рушницею в іконку,
Щоб руку перевірити, вояк,
А вже біолог пише: « Мов бретонка,
Чим більше знаю, віритиму... так.»
Іще наліплени безбожників плакати
Ясні, плескати, мов папір. Ще крок
І вдалені, де порожньо, де пусто,
Здрігаючися, бачиш початок.

У нас живих закопували в землю
І люди коло губернаторського саду
Боялись йти, коли ставало темно.
Там чули крик... не знати чи то правда.
Це революції ми мусіли прощати.
Раніше віддавали себе в жертву.
А там забракло жертв. Їх стали брати.
Хіба не все одно? І ці і ті вже мертві
І мученицькі в цих і тих вінці
В безодні темній, де зійшлись кінці.

Гріх чужий, непростений, що з того,
Що сама не забила нікого?
Що не крала чужого?
Що з того?
Біль, мов совість прокинулась. Браття!
Ти шепочеш? Гукаєш? Що з того!
Не погасне багаття.
Спи. Немає нікого.
По веселці проходять святії
Тихо в Рай. Ти шукаєш дорогу?
Ось вона!-, Ні, за ними не смію...
Вони бачили Бога.
Я ж нікого, нічого...

Метелиця.

Дуки холоду вихорем крутить.,
У метелицю чудно звиває.
Каламутно в душі, каламутно
І почину тай краю немає.
Снігом, вітром, заметами віє.
За вікном заморозило небо.
В серці тісно і серце не гріє
І немає там місця для Тебе.
Де те щастя? Щасливий, хто вміє
Гризти шкуринку й тільки сміятись,
Коли снігом глибоким завіє
Тіло вбитого ворога - брата.
Диким бодем, гріхом і насильством
Шлях живого звиває в гадюку...
І мовчання, мов совість убивця!
Ох, мовчання неказані муки!
Дай повірити! Світлий, прозорий
Вихор віє скрізь крильця легенькі.
Дай не згинути в вихорі чорнім
На шляхах, на гадючих, вузеньких!

Над книгою.

Сріблястий шум листів. Тасмні книги чари.
І демони посмішкуюто зникли.
Не вірили вони тай розійшлись мов пара.
Розсипались дрібним, зловісним сміхом.
У метушні прозорих водограїв
Їх закрутило вихорем і, дивно
Як промінь сонця нерухомо сяяв
Містком семибарвистим, чарівливим.
Міст непохитний, зітканий з каміння,
Незламний Міст над хаосом злих духів!
Гремів поток, все вище бив камінням
І падало воно безсило, глухо...
А перейти веселкою не вільно

На беріг той... для грішних шлях гадючий!
А я люблю тих демонів свавільних.
Їх дику силу і сліпу й жагучу!
І серце непрозоре, тверде, темне,
Непроникливе не прощає кривди!
Не пролетить наскрізь веселкою ! Напевно
Загрузне біль і відгукнеться гнівом.

Подвиг.

Вино безлітне в слові подвиг.
Шляхетний аскетизм зусиль.
Жагучий заклик вуст безмовних,
Крилатих, небезпечних хвиль!
Незрозумілим бути... сміло
Навіювати сни чудні!
Нехай не так, нехай невміло!
Зкувати втомлене тіло,
Осміяним іти в п'їтмі...
Прийняти злидні в нагороду,
Благословляти глум! Тобі
Така не снилась насолода?
Звикай, поете, тільки моди
Ти бережися і не жди.

Переспів з чужого.

Осіній дощ плаче і мряче і дзвонить,
Ляга на дороги, немов від втоми.
У просторах темних безгучно лягає.
Як холодно сонцю! Чи сонця немає?
Було так і буде навіки, навіки...
І в море течуть безупинно сторіки...
Осіній дощ сипле і сипле прокльони,
Дріма на руїнах що ночі безсонний.
По темних проваллях, по чорних дорогах.
Де діти конають, залишені Богом.

Де люди складають потомлені руки
І повінь все ширша мовчазно, без згуку.
Осінній дощ сіє і нис і дзвонить
Бездушний, холодний, нсвпинний, безсонний.

Хитались тополі. Густішали тіні.
Хрест на хрест, хрест на хрест лілеї хилило.
Хрустіла зів'яла трава під коліном.
Учитель молився. Наблизились кроки.
Мечі забряжчали. Навколо шуміли,
Стогнали, тремтіли тополі високі
І всі, що любив він, зрадливо зникали.
Залякані учні ховались без сили.
Спнялися кроки зловісно, помалу.
Сторожа питала:

«Гудо! Де вчитель?»
Де вчитель? Де вчитель? Тополі шуміли
Зневажливо ніжно, посмішливо хитро
Гуділо, свистіло у хаосі вітру.
У пісні предвічній, у пісні безумній
Убивче дзвенів поцілунок Іудин.

Подумать? Не жахнутись? Може
І плач і сльози-, все роса
В порожнім колі бездорожнім,
Що кличуть Гефсиманський Сад?
В порожнім колі бездорожнім...
Безглузде, ілюзорне нсбо,
Атомний, випадковий хмиз
І тільки «Я» само із себе,
З нічого й темний атеїзм.
І тільки «Я» само із себе.
І шепіт трепетний, ласкавий:
«Покинь! Спочинь! Засни! Я друг!
Я друг зневірених, Я - диявол,
Безпочатковий мертвий дух.
Я друг зневірених, Я - диявол!»

Коли відквітнуть наші мрії

Тай з вітром відлетять осіннім,
Надійдуть інші покоління,
Ті довгожданні, молодії
І ми боролися й шукали
Та від ідеї до ідеї
По двадцять роковин минало,
Щоб не лишить нічого з неї.
Нові надійдуть покоління,
Палатимуть і згинуть щиро
І двадцять років ляжуть сіро
На правду їх страшною тінню.
І стане істина - брехнею.
Вогонь їх чадом. Смерть - зорею.

Чернець і розбійники.

Гребе чернець свавільний.
Ох, як спасатись трудно!
Розбійний, не безтільний
Дух у могутніх грудях...
Хоч дідові негожі
Коняка степ та вітер,
Здається Запорожжя
У грішних грудях квітне...
От брязнули підкови,
Гукають душогуби.
«Куди це ви?» - « На лови!
Відв'язуй, діду, дуба!»
На дубі лайка, сміхи,
Кого везуть ледащі?
Дитина пхика тихо?
Душа моя пропаща!
Немов Христос у яслах,
Все плаче сиротятко!
Наліг чернець на весла:
« Гей, Йроди прокляті!
А де Марія? Йосип?»
« За тим кущем забили!
Не викрутився й ослик,

Коти б його поїли!»
Ох, гріх, той гріх останній!
Та що спасати душу?
Розбийників проклятих
Розкидав він, мов груші!
А сам Дитя сповите
Поніс і десь там носить.
І десь Воно по світі
Сміється та голосить.

Пригода Сведенборґа з бісом.

В містичнім сні він досягас
Пишнobarвисті кола Раю
І співи радісні, безгрішні
Блаженний потихеньку слуха.
« Коли б на мить сюди Всевишній
Післав спочити злого духа
Від чорних мук, від злого діла!»
Майнуло в серці Сведенборґа.
Глянь, в темних сферах темне тіло
Знялося на веління Бога
І самовпевнений та гордий
Найгірший біс у Серафима
В руках, підвів у гору морду
Тай вплигнув з їдко́го диму
І вгору поганяв... що далі
Біс підіймався, хижий погляд
Втрачав свій вираз. Незухвалий,
Страждальний він ставав від болю
І раптом покотились очі,
Мов дві сльози в безодню ночі
І біс осліпнув і не дихав,
Від муки... Серафим блаженний
Відкрив долонь від жалю тихо.
Пірнув нечистий в тьму теменю
Так радісно і так моторно
До неспасенного, до злого,
Що накивав п'ятами чорний
Невдячно перед Сведенборґом.

II

ПОЛИНЬ

Ти справді для людей бажаєш стати другом?
Працой для них, як геній твій велів!
Вони все зроблять,
Щоб у друге
Ти не повторював цих слів.

Будда і його апостол.

-«Ти підеш до грішних, до хитрих, що зробиш
Коли засміють тебе, Пурно?» -

- «Ви добрі!

Їм скажу і щиро їх буду любити...

Сміялись вони, не хотіли забити.»

-«Ти підеш до темних, жорстоких. Що зробиш
Коли забиватимуть тебе?» -

-«Ви добрі

Їм скажу, - ви душу звільнили від тіла!»

І Будда всміхнувся:

«Іди до них, милий.

Старий спогад.

Ой, горе тій чайці небозі,
Що ворог побрав часнята...
Ми, звалені вкупу тифозні.
Вони-, наші рідні браття.
Я слухала крики та стогін.
Ні, стіни тюрми не мовчали.
Кінчалася хресна дорога
Для тих, що вели за нами.
Ми, звалені вкупу тифозні
На мокрій (з вікна протікало),
На сірій валялись підлозі.
А ті? О, як їх катували!
І безліч років промайнуло

І війн, і руїн, і недолі...
Я чую їх стогін, як чула,
А хлопці, були як соколи!

Хто доніс? І мабуть заплатили!
І куди поділись срібняки?
Смерть з терором в Празі молотили
І вязали жертви у снопи.
І платили сріблом за чутки...
Так до вченого, не скинувши фуражки.
Сіре, сіре, стукнуло, ввійшло...
Папіроса догорас в чашці.
І здається все, як і було.
Тільки книжка в тій сам, закладці.
Над портретом траурний вінок.
Ні війни немає, ні чуток...
Тільки діти все чогось бояться,
Як задзвонить голосно дзвінок.

В далекій Празі... там, де вежі срібносині
Є тихий сад. В нім проліски сьогодні
І діти з квітами і хрестики рясніють.
І батюшка між них проходить.
Там, під березками, трояндами, спокійно
Поснули друзі. Як їм добре спати,
Коли весна задумається мрійно
І сяде на могилці спочивати.

Віконце ввечері погасло
І затягнули занавіску.
Старенькі руки, повні ласки,
Закрили очі променисті.
На стіл, де думав друг, де книгу
Свою останню написав,
Безсмертники поставлять тихо
І Ви залишитесь там.
Одним одна в краю чужому.
Як свічечка на вітарі,
І не розкажете нікому,
Крім Бога, думи самотні.

Ворожа армія ввалилась до села.
Ще так недавно по степах України
Дітей потоплених, побитих, синіх,
Дітей своїх та армія знайшла.
І батько, п'яний помстою та кров'ю,
Мов навіжений мстив і гнав катів.
От в Чехії, в селі дітей зустрів
Німецьких переляканих. З любовію
Він на коліна сиротят до себе посадив.
Нарізав сала з хлібом. З ними їв.
«Ото дурний! Та де ж твої? В криниці?»
Господар чех старому говорив,
А той зітхнув: «Це діти. Це не німці...»

Як ми чекали, мрійники безцільні,
Людей практичних, що не знали мук тих!
Прийшли вони і ми невільно
У відчаї стискаєм руки...

Переродитись і відчутти тайну
І забувати кривду й недовірря
І те, що роблять? Страшно, сил немає
І підкрадається лукаве лицемірря.
Так тихий рокіт слів сентиментальних
Приховує в собі езуїтизм жорстокий:
«Прости ту тварину!» - О, злоба слів
прощальних!

Чи не сердечніше, щиріше: за око-око?

Утопії здійснились швидче, ніж хочеш,
Примушене щастя та Рай на землі
І досконалість от от напророчуть...
Недосконалости краще волій
І ліпше жалій не далеких, а ближніх.
Білизну латай і вовків приручи.
Нехай твій візочок ведмідь дивовижний
За дровами тягне в зелені корчі.
Ще прийде безбожник який гололобий
Багнетом і конку твою сколупне,
А потім потягне залізні оглоблі
І переїде ведмедя й тебе.

Міркування що до голосівок.
Люблю рисунок: «і - і»; «і - у»«а-о»
А голосівка «е», мій ворог давній,
Щось..небезпечне у собі таїть!
Вперед, Печера, рев і регіт
В тій голосівці і таке їдке,
Посмішкувате між елегій
Від неї чується: «Та... де!»

Обурилась Леонардо: «Що ти вартий?
Я славний був коли ти не родився!»
Мікель Анджело засміявся: «Не журись
Ти славний був... авжеж!
Той славний буду я, коли ти
Вмреш!»

Зодягався король Дагобер,
Тай рукава на ліктях подер.
Зажурився святенький Ілля:
«Вашій світлості свита мала!»
«Ох, це так!» «Схаменувавсь Дагобер,-
«В тебе краща!»... що ж буде
Тепер?

Осман спалив Олександрійську книгозбірню,
Бо все, що треба, писане корані...
Легенда та ефектна та невірна:
Щоб не читати і Корана,
Цю книгозбірню знищили християн.

Казали б в древности про нас наївно:
«Тріумф машини, скутість і залізність,
В усім залізність: у законах мови,
В одежі, у думках, щоб однаково
Стояло на сторожі слово
Зависливе та грізне;
«Так справедливо!»
(пояснення:)

«Хочеш числитись кумиром?
Вір у те, що зараз вірять,

А не віриш, не забудь,
Що тебе ще десь зашлють...

«Яке воно веселе! Смішне!
Я просто затремтіла вся!»
Сміялась шука дивовижна
Тай проковтнула карася.

Наука:

Зраджує чого, хто варт,
Його реакція на жарт.

Або:

Як гаркне хто: «Мовчи та диш!»
Чому відразу стане все простіш?

Дрібні племена в сварці дрібничковій
Творили Грецію замислену, чудову.
Та не здивовані не скільки,
Їх задусили натовпи великі!
І стало все мале, плиткккк, банальне
Замість великого...парадоксально!

Блажен, хто завчасу відквітнув.
Суворо, з поглядом погаслим.
Він всіх посуджує без ліку.
Блаженний, хто не знає щастя
Все зрозуміти, всіх простити
За те, що сам, помилуй Боже!
Став сам подібний до бандита,
Що з льоху видертись не може...

Перли.

Піски завіяли, вітри сліди затерли
Де караван у безвістях пропав.
Де бедуїн від спраги напіввмерлий
Верблюда вбив і теплу кров смоктав
Маячив він :«Десь гай, струмочок, став!
А тут чували з золотом і перли...

Прокляті перли!» Бедуїн сконав
А згодом караван розбійники обдерли
І продали каліфові. І він сказав:
«Спасибі їм. Ми врятували перли!»

Шептуха біда шепотіла:
«Дай гляну на серце!»
І шовком порану зашила.
- Прийти, як півветсья?»
Відмовила: «Ні, не гаразд.
Це добре один тільки раз!»

Від софізмів отруйна арома
В серці розливає сум тонкий.
Ой, яка без просвітку утома.
Світ сумнівно добрий і непевно зліи.
Думаєш, отак летять додолу
Стрімголов, з огидою униз?
Ні, звикають тільки. Все поволі
Совість в'яне й падає на хмиз.
Знаєш, як приходить янгол злого
Із лицем прекрасним і чудним?
Він судити хоче навіть Бога!
Бог казав нам, дітям, - не суди.

В нас звичка трохи небезпечна,
За те вже щира та сердечна,-
Щоб краще плакалось на долю,
Один одному стати на мозоло.

Краплина сумніву згасила середньовіччя,
А безвірря відкрило безкрас небо.
Враз люди відчули безсмертну вічність...
Тай зав'язувать очі потребу...

Запорожці.

На галеру до запорожців
Лях потурнак приплівся на Великдень

Десь під Стамбулом.
Христосувавсь він з ким можна
Тай відпустив усіх невільників без крику,
Бо зачали так обіймати,
В'язати, що не міг кричати,
А тільки белькотів: «Топить скоріше,
Як не пізнали ви Самійла Кішку!»
Як тес запорожці зачували,
Знов обіймали, притискали
І все таки не вмер він,
Бо знов його відтерли...

Ой, кошениточко моє ніжненьке! Ввесь горю!
Яка ласкава, мила, не уперта!
Люблю, тебе одну люблю!»
Писав Ландрю
Своїй черговій жертві.
Вона читала, сяла, мов не знала
І мріяла... І ось він ближче, ближче!
Ось звужились зіниці, мов пропали...
А далі що? Спалив в печі він ніжну.

III

Б У Д Н І .

Хочби скоріше світало!
Слухаю - дихають діти...
Щастя було і не стало,
Де ж то себе мені діти?
Хлопчик мій мріяв уперто:
«Буду могутній!» Мов пташка
Мрія лежить тепер мертва!
Ліки і кашель і кашель.
Господи, хто се воює?
Нищить ліси і пшеницю?
Чим я дітей нагодую?
Стукає голод до хати.
Усіх замучених, понищених, побитих,

Молю Тебе, прости, помилуй, Боже!
Невже Тебе подолано, й неси́та
Зухвала смерть по всесвіту ворожить?
А діти, Господи? Та за що їм терпіти?
За чий то гріх їм плакати голодним?
Коли ж кінець? Бодай то кінець світа
І Суд Страшний над проклятим Сььогодні.

Новенький хрестик і могилка свіжа.
Життя підкошене. Батьки не додивились.
Не бачили: ті плями дивовижні,
Деь глибоко безжалісно застигли.
Чужая мати хреститься, проходить
І думає весела та щаслива:
« Я вчас оглянула... це початок і годі!
Чого там плакати!» І нерухомо й рівно
Стоять хрести і теплиться надія
В свічках із воску... може пожаліє?

Міста горять. І день і ніч у хмарах
Гудуть сторожкі літаки.
Одні мовчать, мов мертві, з вуст ні пари,
А други ловлять радісно чутки.
І в тих і других на обличчях сірих
Погаснув світ і тільки гнів і жах
І підозріло поглядом невірним
Всі дивляться і смерть у них в очах.
І тільки весело, немов нема нічого,
Збирають ластівки на поле ластенят
І сині квіти в'януть край дороги
І спить поорана земля.
Тай на стіні, в музеї тіж картини,
Висока ваза, ніжно золота.
Ог павучок спустивсь на павутині
І суєвірно хтось чека листа.
Переболіло і не хоче плакати
Не просить помсти серце... а літак,
Що там у небі, мов ціпний собака,
Здається ні до чого... так.

На горах спочива туман.
Руїни замку, ніби хмари
Додолю дивляться на лан,
Чи знайду, чи немає чарів?
Чи знайду, чи немає ліків...
Втомився хлопчик і великі
Синці ще глибше залягли.
А тем за горами, ще гори,
Далекі, наші, голубії.
А там за горами ще горе.
Ніхто те горе не розвіє.
На ниви налягло навіки.
Не буде чар, не стане ліків,
Де ті могили поросли,
Де ті надії полягли.

Війна війну переганяє тай забута
Ляга дрібненьким камінцем в легенях.
І золоті мости будує на майбутніх
Незбутніх мріях над проваллям темним.

Кінець наближується і на злих обличчях
Жорстока радість. Гнівна, незупинна.
А я, що я робитиму? Твій голос кличе
До тих, що вже не встануть. На Вкраїну.
На тихий лан, де маяли чубами
Воскресли із шістнадцятого віку...
Боролись, вірили і доля грала з нами,
Брехала,- вернеться! Текли, текли сторіки,
А не вернулася. Чи вернеться? Мій краю...
Не смію знати. У лиху годину,
Щоб не було, тебе не кину.
Ні, не покину... що ж буде,- не знаю.

Усі об'єднані одною злою,
Страшною думою.
Ніхто не самотній.
Загрожують бідною
Дитячі очі навіть. Чудно, Боже!

Ніхто не садинокий. Кожний брата
Знайшов у спільній помсті. Що то буде?
Горить земля, підпалена війною.
Не швидко згасне. Звір іде на звіря
І люттю закипас серце і не вірять,
Що смерть існує, що... ще можна вмерти.

Треба мужности, щоб стримати себе.
Щоб не закрутило у безумнім виру.
І прощати й не втрачати віру
І любити тих, хто тебе вб'є.
Так ненавидить не вміють звірі,
Як вони... Чому? Нащо? Хто зна?
А на небі ті самі сузір'я,
А на серці без вини - вина.

Черга усюди. В темних коридорах.
В лічницях, в салях матері із дитьми.
Маленькі плями, може смуги чорні
Вони помітять. Це сліди від пальців,
Що провела війна в легенях рідних.
Таких зелених на страшнім екрані...
Поплачуть, звикнуть і підуть до праці
І пожене за ними ніби п'яний,
В лахмітті сірому, голодний та убогий
Той ворог їх, і не втечуть з дороги.

О, не питай, ой, не суди
Неправедних народніх друзів.
Спокуса мусіла прийти
І горе тим, хто серце звузив.
Вузьке серце. Зір лихий...
А ти питаєш, що волію?
Я так боюсь людей лихих,
За них лякаюся й болю.

Усе, що буде, все було.
І смерть, і темрява, і мрії.
Гіркий земний мартиролог,

Хіба не став він безнадійний?
Все матері напише син,
Зранений, при смерті, так щиро:
«Ти креси, кохана, не носи,
Ми не даремно впали... вірю!»
Так кожна жилка на землі,
Бурхливі ріки й висі горні,
Все зачерствіс у страшній,
У безнадійній тій покорі.
Так, місяць вмер колісь давно,
Померзли темні зорі
Від відчаю і все одно
Дух вірить, ніби переборе.

Думала я-, прийшла королева...
Хто се постукав до мене вчора?
Сумно шепнула і так задушевно:
«Ні, я ласкава і тиха й не горда...»
Правда? В очах відблиски туги,
Тайних страждань, а лице спокійне,-
Гордість самотніх химерна недуга,
Мабуть на неї немає ліків.

Я знаю погляд впертий, вогняний,
Не я його,- ні, він мене знаходить!
Незвична туга. Зшиток чорновий,
Вогонь роздмухує та сила непоборна.
Торкнула ніжно, опалила крила,
А в вухах промайнув все той же сміх...
Я бачила, як трепетно безсило
Летючий вогник падав коло ніг.
О, тягару чуття вини за всіх,
За руку брата, що штовха в безодню,
За вбите серце, за недобрый сміх
І за самотність тиху та холодну.

Запам'ятався міст. Рука
І темрява страшних очей тих...
Як мабуть в перший раз злякав
Його портрет Дарьяна Грес!

Зміна посмішка край губ,
Що втискується глибше, глибше!
І мука тяжча лютих мук,-
У грудях безнадійна тиша...

На темнім небі срібний місяць
І Мати Божа на межі.
Сухий віночок вже не висне,
А впав і на землі лежить.
І я до чорного каміння
Припала. Не молось. Мовчу.
Хмарки перебігають тінню,
Зірок ласкаве миготіння...
Тобі я рідних доручу.
Ти зрозумієш. Ти за сном
Ридаючи, по світі йшла
І ти нікого не покинеш,
Ти все така, як і була!

І хліба ближньому не дай,
Дитину вижени із хати...
Де той забутий Богом край?
Хто той, що сміє так навчати?

Як земля приймала ту жертву?
Страшно блукати по такій землі,
Опаганеній, брудній, мертвій...
А ходять ніжки малі!

Дано не бачила листів
І мало слів я чула дружніх.
Мій, труд,- порожній та пустий
Здавався мені та осоружний...
І може правда, ніби митар,
Я гріх страшний, наш гріх шукала,
І не знаходила молитви
І в церкві так собі стояла...
І може правда,- фариссі
В тім храмі і вони молились

І всі закони Моїсея
Їх чистотою, всі затьмились!
Тверда, жорстока чистота
Ударила і все розбилось
І щось, мов іскорка ота
Мені в тій церкві засвітилось!
І я без мудрих слів пішла
До матерів отих безмовних,
По темних горах, по полях
Де межі стережуть Мадонни.

Учора, чи сьогодні це було? Не спала
І день і ніч злились в кошмар єдиний
«Ми не від мира цього...» все читала
В Євангелії. Чи мусимо загинуть?
Не може бути! Серцем відчуваю,
Що це не так, і весело на серці!
І мука,- їй нема кінця і краю,-
Веселою та легкою здається

Що молодша,- усе смілівіша,
Я судила царів і народи.
Як не бачили те, що пізніше
Ясно вчили в кожній школі?
Чому слухали злих міністрів,
Коли треба якраз инакше?
Чом не чули... не знали дійсно?
І жили, мов книжок не читавши?
І по мапі я вела дороги
Через Гобі, через Гімалаї!
Оттак легко! Оттак ще трохи...
І щастя буде в нашім краї!
А життя прийшло... у глині, в болоті
Тяглися коні по тих дорогах
І мусіли їх козаки заколоти,
Щоб не мучились, легше здохли...

Муза та Санчо Пансо.

Ой, півчетвертої вже ночі,
Тікай від його, Музо!
Давно болять від лялпи очі
І це зовсім безглуздя!
Пісні співаєш, ніби в лісі,
В них сонця жменя повна!
А він не може, схаменися,
Не спатоньки так довго!
Посмішкувато, з реверансом
Прощається глибоким.
Він чує тільки: «Санчо Пансо!»
І шулить спляче око.
Дражнити Санча Панса? Що ти!
Я думала потайно.
А муза скаче Дон Кихотом
В доріженьку негайно.
І Санчо Панса й я плетуся.
Таке то в нас нещастя!
Так іноді.. миліше гуся,
Ніж музу запопасти.
Буває ліпше про галвшку
В голодний час писати,
Закрити очі та в подушку!
Рай спати, спати, й спати...

Спогад.

Дідусь бродив зо мною по Парижу
По вуличках вузеньких та химерних,
Де антиквари в окулярах нишком
На нас кривились, мов вовки з печері.
Він скрипку віднайшов одну маленьку,
Якраз для дівчинки і здунув з неї порох.
Смичка мені дав. Заскрипів тоненько
Мій перший спів йому й мені на горе.
Старечі пальці довго виправляли,

Щоб винайтив в невдалих згуках душу
Тай скрипку взяв від мене він. Помалу
Заграв старенький Мусін Пушкин,
Поета внук... і заспівала тепло
Північна муза, та, що так тяжкенько
Не розуміла гордого Мазепу
І не дослухала Шевченка.
І рокотів тужливий голос скрипки
По сутінку, серед смутних каштанів
У синім парку, де послули риби,
Де поплескали старі фонтани.

Весняний вітер в вуличках вузеньких
Солодкий шіпр на квітах шкіряних...
Торкнувся спомин неясний, легенький,
Щось перекраяв і без сліду зник.
Враз стало ясно: одурить неможна
себе саму...нащо нездійсний сон?
Кришталний сон, ніби флякон порожній.
Розбитий, дорогий флякон.

Парк.

Ти тут проходиш кожен день
Між тіней заспаних каштанів
І цей промоклий, сірий пень
На тебе дивиться в тумані.
І ввечері, коли поет,
Чи місяць з неба сяс дружньо,
Він бачить темний силует,
Що повертається зі служби.
У чорних кучерях твоїх
Лежать сріблясті мертві змії,
Голубить сумно місяць їх
Без радості тай без надії.
Твій шлях незмінний без кінця.
На серці гіркість. Що ти скажеш
На голубливий зір Творця,

Коли в його долоні ляжеш?
Лунають кроки, темний парк.
В тумані парочки і шепіт.
Вони зникають тихо так,
Мов спомин тихий і далекий.

Невловна мить.

Шовковий, чорний оксамит
Серед мережива каштанів.
Трамвай стрілою зашумить.
В тумані автобус розтане
І ясень, ніби змії плямистий,
Стоїть, гремить, співає листям.
Живий, шовковий оксамит
На стовбурах дерев у парку.
Лови, лови невловну мить!
Дрібниця... запах від цигарки!
Тай зникне все. Лиш ясень мертвий
Скрипить незрозуміло вперто.

На чужині по тих шляхах з каміння
Років навалено без ліку, до відчаю!
Невже то з них складати стіну?
Багато мурів... виходу немає.

Ой, море, море хмар заплутано в ліщині.
Горить роса на листячку в суніці.
Якийсь жучечок топиться в краплині.
Ні, переплив та виліз! Подивіться!
Вам треба прози? Господи, на що вам?
Тут все співає веснянки й рокоче!
(Хто пише прозу, дай тому здоровля,
А я писати все таки не хочу!)
От розірвалося, жене їх по ліщині.
Такі безрадні ті пухнаті хмари!
Що сталося? Вітер на горі полинув?
Чи заспівав хтось і розвіяв чари?

Минаю в сутінку лани широкополі,
Запалено вогні по синій Влтаві,
У воду дивляться тополі. На Подолі
Лібушин замок видко стародавній.
Народ привітний десь поспіша в
В тумані
Мов працювита школярі На розі
Сигнали стражника вивчають пан і пані
Тай сам трамвай спинивсь на півдорозі
І думаю, минаючи трамваї,
Як гарно йти спокійно та без ціли,
І тільки дихати та слухати безкраю,
Як заспляють у садочках вілли.

В дорозі.

Учора парком йшла. Весна.
Ще не прокинулись листочки
Душа не випита до дна
І щастя в кожному ковточку!
От човник повернув стерно
І плавко в небі випливає
А скрізь завішене вікно
Чийсь гомін затишно лунає.

На лекції.

Тут по лавицях все весна
І щастя золоті краплини
Той засоромлений юнак
Таїть, мов щось дорогоцінне.
Шумує молоде вино
У дівчини, в душі бездомній.
В руках її тремтить блокнот
Такий по рідному знайомий!

Все та сама мімоза на столі.
Й годинника спокійне стукотіння,

І річки синь, і пташка на вікні,
І неба синє павутиння.
Залишена собі сама,
Безсила... та хіба безсила?
Чого ж так весело? гадаю, крадькома
Знов відшукала крила!
Натхнення мить. Сміються голоси.
Ой, не готова ще душа для сьми.
Нехай бредуть спасатися в лісі
Кому охота, - не піду за ними!

Тепла осінь. Пристань вдеревляна.
У блакить зникають пароплави.
Ой, не стану плакати, мій славний,
Ой, ні за що плакати не стану!
Сила сліз там по книжках, романах.
У житті без щастя... ни не знаю?
А мені так весело! Нємас
В серці їх, жіночих, безталанних!
Хай навколо влада неприступна
Сліз безжальних, сліз гірких безкраю...
Пароплави в темряві зникають.
Скоро, скоро їх не буде чути!

Весна.

Скоренько вскочила до хати,
Полізла грітись на печі.
Віночка все не хоче зняти
Тай щось наспівує вночі...
А за вікном старий Морозко
Пісень наслухався, зітхнув:
Чого дурний її морозив?
Чи не кохав її одну?

Домовик.

То в світлиці курочка чорненька

Всюди лізе, тільки не говорс.
Скине гору оком золотським,
Ластиться, мов чародійка чорна.
На Різдво ялинку запалили
І прийшла до нас сдина гостя.
Крильця тільки блись! На дверях сіла
Так собі, гарнесенько та просто.
От не вір в домовиків ласкавих,
В хатніх духів! і сліпому ясно!
До віконниць хтось стільця приставив,
Зачинив їх та задержав щастя.

Благословляю серця старість.
Волосся сивину ясну.
Без бурі тишу самотню...
Боюсь лише, що раптом, каюсь,
Я ненароком закохаюсь!
Ой, сам Творець тому виною!
Занадто гарно на весні
Розквітлі мрії запашні
І світ, жартун переді мною
Лукавою пала красою!

Огородець.

Гарбуз лежить у гарбузинні
Із хвостиком, мов поросятко.
Повитягалася з насіння
Дрібненька редька. От на грядку
Схилився соняшник і пише.
Ледь сіє дощик. Тиша тиша...
Мов діти, тільки не говорять,
Тріпочуть пелюстки красолі.
Була ж то пуста. Тільки норн
В землі потрісканій, та чорній.
Ще сміття й бур'яни. Ніколи,
Здавалось, квіти не розквітнуть
І не сміятимуться діти.

Останній вірш.

О, Музо!
Музо непривітна!
Чи ти не зробиш з мене
Робінзона Кру'зо?
Самій писати,
Самій і друкувати! й видавати!
Ой, щоб не довелось до того
Ще й самій себе читати?

Сестро, в твоїх муках,
В одчаї, дивись!
Всі мої, без згуку
Сльози розійшлись.
Радісно принишкли в серці почуття,
Жайворонки пишуть
В небі пісню дня...
Оо, як славно, вільно!
Дякую Тобі,
Що за мене, мила,
Виплакала їх...

Що пропало, те добудемо!
Злеє лихо перебудемо!
Що багатому нам заздрити?
Меньше грошей, більше радості!
Перша радість,- не обікрадуть.
Друга,- гроші не пропадуть.
Треття радість,- легше їхати,
В тихим полі вільно дихати!
От сидить скупий та за замочками!
За замочками та за кілочками!
Кожний йому біса зичить, бо він
Грошей не позичить.
Не журися, моя зірочко!
Пий водицю, криши кірочку!
Що пропало, те добудемо!
Злую долю перебудемо...

Містерія квітів.

Квіти бояться землі.
Темінь підземна лякає,
Місячні, місячні ми,
Ми народились в воді,
У золотім водографі.
В зорях зелена душа,
Келехи тягнуться вгору,
Ми зачаровані в снах,
Нас розгубила весна,
Ми,- зачаровані зорі!

Сопутниця дума,
Одна..серед всіх
Одна серед шуму,
Єдина на всіх..
У щасті, у горі,
Відвічно одна
У кожному зорі
Та дума своя.

Не треба спогадами збільшувати біль
І наріканнями нещастя...
Спочинь спокійно, тихо, без зусиль,,
Так близько ласка.
Не треба вірити в хворобу, старість, смерть.
Час тільки змінює одержу.
Нема минулого, залишилось тепер,
І все від нього геть залежить.
У царстві духа, серед темних хмар,
Весь небосхил в проміннях.
Там щиро приймуть твій єдиний дар,
Твоє терпіння.

Як колись упала з неба,
Так вернусь до виднокруга...
Що могла, те і робила,
Вмерла, як не стало сили.

Так мало треба
І того псма.
Далеко небо,
На дворі пільма.
Співа машина
Замість живих людей
І без утину
День йде за днем.

Розійшлися мрії,
Відлетіли сни.
Сьома вже година,
Час вставать мені.
Добре було вдома
Від землі спочить...
Зникла перевтома,
Мабуть треба жить?

Хтось то гірко плакав коло мене.
Чи не ти, мій друже? Чи не ти?
Я прокинулась. В кімнаті темно.
Ще темніше у твоїм житті.
Над домами серце пролітало,
І за сном вилися вгору сни .
Там, за містом в мовчазнім шпитаті,
За що тебе змучили вони?

Сіє, сіє дощик по вокзалу.
Щебет пташки, мов весняний сміх.
Ви поезій Ваших не читали
І не знатимете моїх.
Гарго так. нічого не бажати,
Не вслухатися до чужемовних слів.
Тільки темні очі відчувати,
Темні очі серед мрійних снів.
І не буде краю для земного,-
Для земного віку нащо край?
І кінця не знаю для дороги.
Там кінець, де кажуть - забувай?

От і ранок. Знову за вікном
Синє небо і хмарки рожеві.
Заспаним, пискливим голоском
Пташка починає трелі.
До віконця тягнеться герань.
Цілу ніч чекала вона світа.
А годинник торохтить - пора!
Ох, який сердитий!

Коротенькі стуки,
І не рівні кроки,
Хтось то поспішас,
Хтось всю ніч не спав!
Мов не смів забути
Про щоденні муки
І йому немає
Радости у сні.
Ранком непомітно
Заховався під землю,
Погоня покірно
Деь кудись, чомусь!
Сірим, тихим ранком,
Ніби він машина
Ніби він не має
Серця і душі.

Серденько з яблука,
Зернятко спить.
Положене на руку,
Лежить і лежить!
Хіба не гарненьке
Буде деревце?
Спить, спить чепурненько,
Ото воно й все!
І снить так таємно,
Як давно, давно
Снила твоя, моя
Мама його.

А коли була я хвора,
Спала на соломі,
До вікна гляділи зорі,
Ніби сестри з дому.
Й хтось ходив нечутним кроком...
Де-неде слідочок!
Чому містики говорять
Голосом любови?
Чом куди, куди не гляну
Бачч Його очі?

Ніжна думка, мов фіялка розкрилась
Серед темно зелених листків.
Очі втомлені зачинились,
І травою шляхи поросли.
Гарно думати думи блакитні
І не знати дороги назад.
Ніч мине, а на завтра нехитра
Праця збудить, не збудить? Хто зна...

Лізе кусіка зза сусіка..
Кусіка ж ота-, доля моя!
Зуби зазубила!
Ох, настрашила!
Очі заочила!
Чи я їх..любила?
Руки заручила!
Рятуй мене, мила!
Ноги заножила...
І що то за сила
У кусіки зза сусіки!!

Деревце.

Гарнесеньке виросло
Серед скель і без сонця,
Де все вигасло, висохло
В непривітній сторонці:

І тихенько зів'януло
Від холодного вітру.
Чи я тебе поранила?
Чи не вмiла лобити?

Ти дрібнонько ніжками
Тупотиш,
Зачіпаючи зірки,
Коли біжиш.
І руками ніжними
Безоку тиш
Обіймаєш і віки, віки
Ненароджене до нені говориш...
Ба, яке!

Сяли в теплих барвах давні
Лихтарі...
Повертались душі з Раю
І спинялись на будинках...
Мабуть той, кого кохаю,
Народився в цю хвилинку.
Де? І хто? Хіба я знаю?
Ось побачу і вгадаю!

Холодно, боляче, треба звикати!
Море... хлопочуть хвилі.
Вис на березі пес безхатній,
А може то серце застигло?
Хай собі плаче...завтра спокійно
Йтиму де доля веліла!

Там деревце звисало.....
Тремтів від вітру лист.
І як воно не впало,
Заквітчане під міст?
Там потяг до вокзалу
Проходив під мостом,
А деревце стояло
І спало тихим сном.

І легко, легко стало,
Самітне, без землі
Те деревце махало
Галузками мені!

Плачеш ти? Тобі сумно?
Я не смію.
Гляну в небо задумно.
Чом не гріс?
І земля дума думу.
Дума думу зо мною...
Друже, чом тобі сумно?
Бог з тобою!

Кожний вечір смерть приходить
І відведе мене в Рай.
Півень вранці на воротях
Кукуріка: «Забувай!»
Вдень все та сама задача.
Вніч сплетіння віщих снів.
Все, що бачила,- побачу
В дзеркалах сьоми світів.
І на сьомому, на небі,
Скажү смерти: уважай!
Як вернусь на землю, треба
Не забути мені Рай!

В небі написано мудрі письмена.
Лист Твій до мене? Чи Твій заповіт?
Очі улюблені, очі таємні!
Їх не знайти на землі.
Сторож великий страшного порогу
Слово промовив й падачу зізда
Впала до долу і падала довго,
Поки у мамі прокинулась я.

Не вір, що ти хворий,
Не вір, що ти впав,

Полум'яні зорі
Заглянули в став
Вгорі, у долині,
Все Божа любов.
Не вір, що ти згинув
І вплинеш знов.

Як чудово! Завтра свято!
І нема роботи! -
Приберу швиденько хату,
Як буде охота!
І не чутиму нічого
Із розмов щоденних.
Зложу книги на підлогу,
А на стіл щоденник
Час за часом, час за часом
Буду мріяти про щастя!

Довго ткала, встала, обернулась,
Перед Нею все життя твоє...
До тканини сумно загорнулась
І за руку стиснула тебе.
Так було колись і буде знову.
Ніч мине і візьме сни твої.
Ти прокинешся і глянеш по новому
І відчуєш,- мабуть постарів?

За завоем снів.
За тим, що кличуть хаос
Правди світ яснів...
Все у снах змішалось.
Встала на поріг
Душа й собі злякалась.
Хочеться і ні.
Може то здавалось?
За порогом снів
Стелився шлях порожній.
Чувся ніби спів...
Хто був подорожній?

Ясновидець бородатий
На полянці, на пеньку
Розмовляє, ніби з братом,
З янголятком на суку...
Йому приятель крилатий
Все порадить. В голові
Ясновидця дум багато,
Та вони хіба свої?
Що минуло, промайнуло...
В небо янголам пора,
А до нас тепер похмуро
Біс і той не позира!

Я люблю мою волю,
Самітність душі
І розмови у полі
Прибережних кущів.
Я люблю, як метелик
На беріг сіда
І вода кришталева
Йому лапки вмива...
Ніжно вітер торкнеться
Заморених рук
І сміється, сміється
І манить виднокруг.

Доріжка місячна
Над вуличкампи.
Спіткнуся в тисячне
Тай встану...
Ходила вулицями,
Блудила вуличками.
Доми там туляться,
На камінь - камінь.
Одною думою
Сушило душу,
Ой, як я втомлена,
Чом жити мушу?

Співаю романс старовинний,
Що мати кохала моя.
Не в нашій хоподній країні
Гомонить до мене земля.
Земля, моя мати єдина,
Вона наспівала слова!
І милий мотив старовинний
Лунає знова і знова!

Хтось брав за руку тай брів
Ізо мною по небу.
Від планет до планет! Від сузір'я
До сузір'я.
Місяць кликав,- на землю треба!
За вікном сяє ранок знова.
Спокій. Тиша. Я вдома..
Книга, мовчки лежить в г'оловах:
Мій супутник безмовний!

Реінкарнація і Воскресення.

Три роки, тридцять літ і шістьдесят...
Душа, мов крапка, що біжить по колу.
Біжить, біжить, обернеться назад
І знов почне: три роки, тридцять, шістьдесят
І люди ніби ті самі зродилися навколо
І почуття і зустрічі і сни,-
Тепер, раніш, в давно забутих веснах...
І на Великдень ті самі пісні:
-«Радій! Покірно хрест неси. Прости
Умри з Ним і на *третьій* день воскресни!»

Навіть бронза мерзне від холоду.
І боїться дощу.
На дверях дельфин замість молота
Відкрив свою пащу...
Кожний ранок втираю ганчіркою
На мідних очицях сльозу.

Він засяє і ніби то фиркас,
Блищить його носик.
В рукавичці рука коронована
Була двери.. чи справді так?
Стукотів дельфін зачудований
І чекав чи прийде. літо.
Прилітатимуть мухи й метелики
До нього з садів
Спокій, тиша навколо постеляться
І не будуть бити..

Туга моя, передвісниця,
Вістка далекого краю.
Щось несподіване близиться,
Плаче і знову співає.
В теплих проміннях полуденних
Луг без початку і краю.
Гойдає вітер полум'яні
Искорки на водограї.
Як не були, десь поділися
Жаль, нарікання на долю.
Мабуть душі захотілося
Сповнити Божую волю?

Думи гуляють по світі,
Думи без тіла.
Легко їм душу зловити,
Що для них стіни?
Плачеш, смієшся чомусь то.
Радісно, гірко.
Струни душі, мов галузку,
Гойдає вітер.

Корона золота
Із соняшних проміннів,
Де ділася вона?
Скажи, моя дитино?
Де ніжний янгол твій?
Чом око тає темне?

Хто це прийшов? Хто смів
Згасити світ таємний?

Помалу знов сама себе знахожу.
Потроху розумію зміст життя.
Несповідиму волю Божу
І хрест беру і жити можу я.
В чужім краю горять свічки, не згасли,
Від рук недобрих, там, де мати спить...
Чи може не свічки,- заслали зорі рясно
Бездню неба де наш дім стоїть.

Вечір.

За хмарами спокійно сяють зорі.
Відходе день, наближується ніч.
Закінчено роботу на сьогодні.
Болить потомлена мозолиста долоня.

Старе п'янино у кімнаті.
На око ніби то бездушне...
А що прийшло у сні прохати,
Його купити? Бо так душно
В крамниці?
Ну, я й купила, бо просило.

Коли ти вмреш і придуть душі
Тебе питати, як земля?
Яка трави? Звірі? Чи ти мусиш
Мовчати від сорому? Ти знав
Всі муки, чим живе живеє.
Ти жив, ти думав, ти страждав
І темінь в сонце золотєє
Ще за життя переливав.

В тумані небо синє
І Лондон відлетів.
Де ми? В якій країні?

Серед яких ми спів?
Різкі ранкові крики
Розрізують туман.
То покидає стріхи
Пташиний караван.

Я сьогодні вимила всі стіни,
Срібло вичистила і спитала пані,
Завмираючи, як трепетні тіні
Перед сонячним, холодним ранком.
Розказала щиро, хоч боліло,
Так і так назавтра треба грошей
Усміхнулась, зубки забілили,
В господині: «Вибачте, не можу!»...

Під газовою плитою
Розбита цеглина
Брудна, чорна, потріскана...
Стою на колінах
І мию підлогу.
І ти глина, тай я глина,
Сестро, небого.
Така непомітна, така мовчазна,
Ти мертва цеглина,
А я ще жива.
А я ще жива,
Зліплена Богом,
Господня раба...
А більше нікого!

В наймах.

Кіт, сусід мій синьокій
Ість шматочок від кита.
Я підлогу тру жорстоко
І не пишеться стаття.
Кіт сіямський граціозно
Ззів кита і позіхає.

Ох, яка лінива поза,
Чом він книжки не читає?

Що це у тебе, милий мій?
Книжки, папери, лютий хаос?
Тарілка з хлібом на столі,
Вже з варення банки три
І недопита чашка чаю!
Що хаос творять сили злі
Ти знаєш сам, на те ти вчений!
Від них болить у животі
У тебе, як не від варення.

Два дракони чи дві господині
Лякають янголів, добрих духів?
Правду пізнаєш, коли загинеш
Наймичкою на колінах в кухні...

Висять на барикадах дому
Робітники й довбають стіни.
А сонце сяє і нікому
Не хочеться іти до дому.
І я стою у фартушині
З відром порожнім коло баків.
Хай в кухні гавкає собака
І розмовляє до господині.

Посилас Князь вельможний
Сина дурника в науку.
Їде хлопець в день погожий
Де шумлять сріблясті буки.
Їде в ніч тисячеоку,
Ледве, ледве в очеретах
Кінь ступа непевним кроком.
Рік минає, другий третій.
Повертас син до - дому
Пишний батько світу всьому
Хоче сина показати.
- « Знаю мудрощі всілякі,-

Каже син: «Як птах співає,
Брешуть пси і жаба квака».
Гости ввічливо зникають.
Батько сам не свій до сина:
- «Йди, загни, не признавайся!»
Знов над хлопцем небо синє.
Пісня в небі розливайся!
Жаби квакають на бурю
Де він голову прихилить?
В'ються кучері безжурно.
Всюди з нами Божа сила!
У воді, де спить русалка,
Водяник навчас рибку.
З вітром грає в полі мавка.
По грибки зібрався гномик.
Із землі його не відкє,
Тільки шапочка червона.
Світе тихий, світе рідний!
Всюди з ними хлопець вдома.

Хоха.

Згори на долину,
З долини на гору
Протоптують ніжки
Та ноги по сходах
Доріжку.
Куди поспішають?
Кого дожидають?
Потомлені ручки та руки
Торкають перила.
Старі, молоденькі...
Поскрипують дошки
Із ранку до ночі.
А з ночі до ранку,
Як лямпки погаснуть
Сидить і куняє
На сходах небога,

Дрібнссенька Хоха.
І тіні з туманом
Липучі та вохкі
Шепочуть до неї
«Ще трохи, ще трохи!
І знайдеться замок
І твій черевичок
І твій в діамантах
Загублений перстень.
І ти з павутиння
Відроджена, встанеш!
Ще трохи! Ще трохи!
Потерпимо, Хохо!

Майстерня.

Плавлять олово. Плавлять у слово.
Стукотить рівномірно машина.
І задумливо й довго, довго
Сивий пар на легенях стине.
Задихаються квіти й томати
На вікні вони геть почорніли.
А в людей,- їх кохала мати-,
Стало личенько синьо-біле.
«Що там! Звикнете-, скажуть. Й від мене
Ніби привиди щезнуть в майстерню.

Сон.

Я щільно заліпила двері
Рожевими обоями.
Кудись вели вони... тепер я
Між стінами постояла
Тай в ранці встала змучена.
Що сон той знаменує?
Чи два світи розлучені
І дверей не знайду я?

Ричард III король Англії.

...А муза шепоче:
-« От вільна хвилинка!
Пиши скільки хочеш!
А праця? Хай гине!
Пиши: жив був Ричард!
Мав ворога злого...
І ворони вічі
Скловали у полі.
Вмер лицар той вірний,
Поборник за правду.
І став у Шекспира,
Всі знають, чим став він!
Повитий брехисю,
Покинутий другом
Лежить під землею,
Під ораним другом.
І білі троянди
Що року , -хай бачать!-,
Кладе хтось на камінь,
Кладе хтось і плаче.

Я поклала троянду зів'ялу
У куток, де кінчались перила.
Хтось залишив її після балу
У покої веселої вили.
І спокійно і тихо на сходах,
Тільки пахощі ніжні від квітки.
Вже запізно приносити воду
Тай хіба їй захочеться жити?
Пелюстки оксамитно шовкові
Тихо мріяли, снили, чекали.
Шепотіли на мові невловній
Тим, хто слухав з ненашого краю.

Мертва пташка.

Загорнулась у пірря жовтаве

І покірно затихла.
І лежить біля клітки на лаві,
Не співає, не диха.
Легко. Просто. Пурхнула й немає...
Треба працю кінчати.
Пташку в сміття скоренько складаю
І відхожу з кімнати.

У загрублених пальцях голка
Ковза і не хоче шити.
Вчора я, мов богомолка
На холодних білих плитках
Повзала, щоб їх домігти.
Встала потім, потягнулась,
Подивилась, гарно Боже!
Хай на мене всі надулись,
Все загинути не можна!
Ох, на панський грошник срібний,
Я куплю марки й напишу
Слова два. І друг мій бідний
Відповість мені, що дніше!

Натюр Морт.

Стіл. На столі шклянки, бокали.
Для одного лише прибора.
А гості без вісти пропали,
І невідомо хто був вчора.
Зігліла цигаретка стигла
На венеційському кришталі.
Хто тут сміявся? Хто покинув,
Не докуривши цю ідальню?
У напівтемнім коридорі
Під сходами килим розкішний.
На скрині вирізній і чорній
Китайська ваза, блюдо й тиша...
Ганчірка безтурботно порох
Змігас з бочки в перламутрах,

Нудьга в ній парасольку морить
Шовкову вірну і забуту.
Гинчірка відступила працю
Служниці другій... грізно щітка
Стирає з Будди чорну пляму
Якогось давнього століття.
Божок жовтенький, кість слонова.
Краса небачена... бо гості
В кути не лазять коло столу,
Де щось там випиляне з кости.

Вчора порошком рожевим
Глянцувала ковшик мідний
І ножем себе вколола.
Чий це ковшик? Як подібний!
Він хазяйський, чи він мій?
Із снаряда я зробила
Мамі ковшик мідяний...
У могилі сплять ті весні
І пропав, як в воду він!
Наш рояль, де мідний ковшик
Приютився на альбомах,
Де мій братик пальцем бомкав
Дикий вальс як можна довше.
Вальс собачий... від рояля
Залишився раб убогий.
Мама потім відшукала
В клобі щось таке від його.
Чорний раб, невільник хворий,
Наш рояль, як від дубини,
Від ударів пальців згинув.
Що ж це горе, все не горе!
Вчора порошком рожевим
Терла я хазяйську ложку...
Знаєте, рояль дешевий
На товчку купити можна!

На столі незабудьки блакитні,
А під ними нечитаний лист.

Що заховане в нім, що закрите?
Що за голос в листі притаївсь?
Чи любов, та любов недотрога?
Чи зітхання, чи ласкавий сум?
Для листа недалеко дорога,
Невесела розгадка для дум...
Коли радість була ти не думай,
Срібна радість була не для нас.
У таємнім конверті рахунок.
Тільки грізній рахунок за гаа.

Напав на мене пессимізм,
Грошей нема в кешні...
Гвіздок, петелька, хоч повісься!
Шепоче темний геній.
Шепоче темний геній: «лізь!»
Чого шукати щастя?
А на долоні стільки зізд,
Хрестів нема де класти!
Сатурн, Меркурій, всі боги
Сулять мені невдачу!
Як проти мене всі бугри,
То я іще заплачу?
Як проти мене всі боги
Та й ти іще в придачу,
Мій темний геній, дорогий,
Чого я не побачу?!
А все це, знаю, за гріхи,
За легковірне серце.
Кажу, як бачу зір лихий,
Що це мені здається!
Кажу, як бачу лотий зір,
Що він собі жартує
Що добрий він, зовсім не звір!
Та віра моя всує
І вже не раз мене пекли
За це, таку запеклу,
Злословили, в ступі товкли,
Мов грішницю у пеклі!

А сонце гляне із вікна
І світ мені хороший!
І пісня ладиться моя,
З грошима чи без грошей!

З лодьми зустрічі... як їх боюсь!
Все нові та нові господині.
Із ганчіркою десь опинюсь
На підлозі, у кухні в сінях.
Хто не хоче роботи аа двох
І так, щоб поменше їсти?...
Якось буде, а там, дасть Бог,
Прийде вечір спокійний, чистий.

Свіжа, зелена трава.
Жовті нарциси на ній.
Сонце збудило комах
І закрутився їх рій.
Сплю, чи прокинулась я?
Вмерла, чи смерти боюсь?
Знову і знов з небуття
Вгору комашкою рвусь?

Встану на коліна я з милом у руці
Вимію килим я . Столи в молоці
В руки запрацьовані
Візьму зачудоване
Хворе та заплакане личенько твоє!
Горе ходить не по горах. Горенько старе.

Чистала, чистила тебе, дельфине!
П'ять, шість років підряд.
Була твоїм другом єдиним!
Як очі у тебе..горять!
Мій мідний дельфине, на дубових дверях,
Ти мені щастя приніс!
Тільки твій носик до блиску натерла,
Як чуєш? Чуєш? Дивись!
По тихій доріжці почулися кроки,

Почулися кроки...їх знову нема.
О, скільки, дельфине, з тобою мороки!
Щасливий ти мій, талісман!
Між крокусів синіх, по сходах до дверей
Стелилася тінь у полудених снах,
І голос я чула.О, скільки феерій
В звичайних і дружніх словах.

Наймичка.

Стук, грюк у двері чужії.
Що там, за ними чкає?
Неміте начиння? Ложки? Ножі?
Чи взяли кого й місця немає?
Потайно ворожа,
І як їй не бути?
Завжди на сторожі:
Щось можуть забути,
Подумають - вкрала!
Бо знати,- служниця!
Розбила, збрехала,
Не вмiла дивитись!
Стук! Грюк! Чи маєте працю?
До хати, фабрики, до палацу...

Стукає в серце натхнення.
Ніч, ніби миш пробіжить.
Геній, о, темний мій геній,
Сили у мене нема!
Вдень поспішаєш за мною!
Хочеш своє говорити!
Там, де борюся з бiдою,
Там, де багатих дома!

Вісник.

Інтимно, тихо в самоцвітах
Фантазії... Чи він існує?
Як думка - образ пролетить він
І на каштанах заночує.

Над стрекотінням злих мелодій
Спокійно віють сині крила.
То вісник спочива Господні
Над містом, в метушні застиглим.

Тихенько дощик шелестить.
Вечірні тіні... Скоро
Я сном забудусь й буду снить...
Тихенько дощик шелестить.
Здається в мене горе?

Хтось виходив на площу,
Говорив, умовляв.
З неба падає дощик.
Хто виходив,- пропав.
Тільки хмара та небо,
Тільки смерть і туман.
Верби гнуться край греблі,
Де загинув їх пан!
Де поділася правда?
До людей не чійшла!
Де загинув, пропав той,
Що чекала душа?

Мені наказувала мати
Й сама дивилася на тучу!
Коли могли ми вибрати,
Мені наказувала мати
Й на небо вказувала з кручі
Куди пролитись темній хмарі?
На тихе поле, чи на море?
Кому віддати Божий дар мій?
Куди пролитись темній хмарі?
Й ми вибрали нужду та горе...
А бідній матері в'язниця
За що-, не знатиму до нині!
На чужині я, ніби лист той!
Для матері страшна в'язниця
І смерть в голодній Україні.

